
TERRA SANCTA 1910

Občasna razstava v Muzeju krščanstva na Slovenskem

Marko Frelih

379

Izkaznica razstave

Ime: Terra Sancta 1910: največje slovensko romanje v Sveto deželo

Vrsta: občasna pregledna fotografska razstava

Gradivo za razstavo: Zapuščina Petra Nagliča v lasti vnuka Matjaža Šporarja, Slovenski etnografski muzej

Lokacija: Muzej krščanstva na Slovenskem, Stična

Čas: 8. avgust–22. september 2013

Avtor: Marko Frelih, Slovenski etnografski muzej

Digitalizacija fotografskega gradiva: Miha Špiček, Slovenski etnografski muzej

Oblikovanje: Tadej Trnovšek, Muzej krščanstva na Slovenskem

Tehnična služba: Muzej krščanstva na Slovenskem: Marko Okorn, Irena Potočnik, Suzana Kuplenk

Komuniciranje: Nataša Polajnar Frelih, Muzej krščanstva na Slovenskem

Publikacija: Marko Frelih, Terra Sancta 1910: Največje slovensko romanje v Sveto deželo = Terra Sancta 1910: the largest Slovene pilgrimage to the Holy land. Stična: Muzej krščanstva na Slovenskem, 2013, 107 strani, 111 fotografij.

Število obiskovalcev: 350

Načrtovanje razstave z naslovom *Od domačega praga do Jeruzalema* v Slovenskem etnografskem muzeju je že na samem začetku imelo zasnovo dvodelne razstave v dveh muzejskih ustanovah. Medtem ko je v omenjenem muzeju razstava zajela prikaz izjemne vsebinske raznolikosti v opusu fotografske dejavnosti Petra Nagliča (1883–1959), smo v Muzeju krščanstva na Slovenskem v Stični pripravili predstavitev fotografij, ki so povezane z romanjem v Sveto deželo leta 1910. To

ni bilo običajno romanje, ampak je šlo za največje romanje Slovencev, ki ga je organizirala ljubljanska škofija pod vodstvom knezoškofa Antona Bonaventure Jegliča, ki se je potovanja tudi osebno udeležil.

380

O velikem romanju je bilo veliko napisano, manj pa je znano, da je bil Naglič pri 27 letih edini romar, ki je na pot vzel fotoaparata. Za seboj je imel že dve romarski izkušnji, saj je leta 1905 obiskal Rim, tri leta kasneje pa še Lurd. Obe romanji omenja v svojih zapisih, v Sveto deželo pa se je prvič odpravil v družbi fotoaparata in nam je namesto potopisa zapustil izjemno fotografsko gradivo o vseslovenskem romanju. Naglič je bil vse življenje preprost in zelo pobožen človek, hkrati pa je imel neverjeten občutek za poslovnost, saj je v njem kot v sposobnem obrtniškem mojstru ves čas utripala trgovska žilica. Fotografiral je rad, če pa je pri tem tudi kaj zaslužil, je bilo zadovoljstvo še večje. Zato se je odpravil na romanje z idejo, da vestno dokumentira celotno potovanje od Trsta do Mrtvega morja, predvsem vse najvažnejše svetopisemske kraje, toda glavnino fotografske pozornosti je usmeril na sopotnike. Naredil je več posnetkov posameznikov in skupinskih fotografij. Ko se je vrnil domov, je ljudem po domovini razpošiljal proti plačilu naročene fotografije in si z zasluženim denarjem kril stroške potovanja. Kot je razvidno iz arhivskih virov, je bila ideja zares imenitna, saj je bil med romarji velik interes za fotografije in nekateri so naročili tudi po deset enakih posnetkov. Naglič ni bil šolan fotograf, ampak človek s talentom, ki je znal izbrati kompozicijo in s potrpljenjem počakati na ustrezen trenutek. Njegov posnetek romarjev, ki se pod jeruzalemskim mestnim obzidjem v vijugasti procesiji vzpenjajo proti Jafskim vratom, je edinstven zgodovinski dokument. Je fotografska mojstrovina, ki prikazuje prizor, ki ga brez pomisleka lahko prepoznamo kot mejnik v zgodovini slovenske prisotnosti v Sveti deželi. To je tudi edina fotografija, na kateri je prikazana celotna skupina, ki je štela okoli 540 ljudi. Za kasnejše skupinske posnetke jim ni nikoli uspelo zbrati skupaj vseh udeležencev romanja.

Naglič je začel fotografirati že v Trstu, ko so se ljudje v petek, 2. septembra 1910, vkrcavali na ladjo *Tirol*. Potem je sledilo dokumentiranje celotnega potovanja do Jafe, Jeruzalema, vse do Mrtvega morja in nato še nazaj do Trsta. V celotnem arhivu je danes ohranjenih 197 posnetkov (negativi iz nitratnega filma, slike na steklo). Verjetno je obiskal vse svete kraje po romarskem programu, proti doplačilu pa je šel tudi na izlet do Jordana in Mrtvega morja. Obiskal je tudi Ain Karem, ni pa jasno, ali je šel tudi v Betlehem. Med njegovimi slikami ni niti enega posnetka cerkve Jezusovega rojstva. Če bi šel tja, bi jo zagotovo fotografiral. Tako pa je iz Jeruzalema poslal domov razglednico z motivom kapele, v kateri naj bi bile Jezusove jasli. V Nagličevem arhivu je ohranjenih nekaj preslikav posnetkov Betlehema iz slikovne monografije *Album Terrae Sanctae* (Jeruzalem, 1910), ki je bila leta 1910 med najbolj popularnimi knjigami z bogatim fotografskim gradivom in je brez vsakega teksta. Naglič je preslikave potreboval za predavanja in ker je iz knjige preslikal samo Betlehem, je zelo verjetno, da ga ni obiskal ali pa iz neznanega vzroka ni fotografiral. Glede na njegovo fotografsko predanost je slednje manj verjetno.

Muzej krščanstva na Slovenskem je k sodelovanju za izvedbo razstave o romanju leta 1910 povabil spodaj podpisanega. Na fotografski razstavi, ki sem jo naslovil *Terra Sancta 1910: največje slovensko romanje v Sveto deželo*, je bil na

ogled izbor 60 posnetkov, ki so zajeli celoten itinerar romanja na relaciji Trst-Jafa-Jeruzalem-Ain Karem-Mrtvo morje. Uvodni panojski tekst je predstavil fotografa Petra Nagliča in romanje, potem pa so sledile fotografske povečave po vrstnem redu, kot se je odvijalo samo potovanje po Sveti deželi. Na odprtju je vsebinski del razstave predstavil avtor, širši pomen slovenskih romanj v Sveto deželo pa je slikovito orisal pater Peter Lavrih, komisar in vodja Komisariata za Sveto deželo v Sloveniji.

Pater Lavrih je izvrsten poznavalec svetopisemskih krajev in odličen vodnik, ki neverjetno obvlada razmere, ki znajo biti včasih zelo zapletene. Pod njegovim vodstvom sem marca 2013 obiskal Sveto deželo z namenom, da vidim in fotografiram kraje, ki so jih obiskali romarji leta 1910. Izbrane fotografije sem uporabil za publikacijo, ki smo jo izdali ob razstavi. Publikacija ima enak naslov kot razstava, besedilo je v celoti prevedeno v angleščino, slikovno gradivo pa sem razdelil na dva dela: najprej so predstavljene Nagličeve črno-bele fotografije, ki sledijo kronološkemu poteku romanja, nato pa sledijo moje barvne fotografije istih krajev po 103 letih. V publikaciji je objavljenega tudi nekaj gradiva Jurija Šenka, veleposestnika iz Jezerskega, ki je v Jeruzalemu pridobil častni naziv *Vitez Božjega groba*. Njegovi potomci na Jezerskem so mi gradivo prijazno dali na razpolago za objavo.

381

Čeprav je odprtje razstave potekalo ob temperaturah, ki so spominjale na tiste ob Mrtvem morju leta 1910, saj se je živo srebro povzpelo kar na 40°, je bilo presenetljivo veliko obiskovalcev. Okoli 50 ljudi se je zbralo med hladnimi zidovi v pritličju cistercijanske opatije, med njimi tudi Matjaž Šporar z družino in sorodniki. Kot Nagličev vnuk je predvsem skrben varuh dedove zapuščine in najbolj zaslužen, da so izjemne fotografije dosegle širšo javnost.

Z razstavo *Terra Sancta 1910: največje slovensko romanje v Sveto deželo* se je Peter Naglič ponovno vrnil v Stično, kjer je leta 1936 s svojim zvestim fotoaparatom ustvaril lep opus fotografij o veliki slovesnosti v čast 800-letnici ustanovitve znamenitega cistercijanskega samostana leta 1136.

Razstava *Terra Sancta* v pritličju Muzeja krščanstva na Slovenskem. (Foto: Marko Frelih)